

Geliş Tarihi (Received): 18.07.2019
Kabul Tarihi (Accepted): 16.12.2019
SPORMETRE, 2019,17(4), 296-318
DOI: 10.33689/spormetre.593719

ORYANTİRİNG SPORCULARININ CİDDİ BOŞ ZAMAN PERSPEKTİFLERİ

Suat KARAKÜÇÜK¹, Tebessüm AYYILDIZ DURHAN¹, Kenan AKSIN¹,
Şenol GÖRAL¹, Beyza Merve AKGÜL¹

¹Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara

Öz: Oryantiring bireylerin kazanım elde etmesine katkı sağlayan eğitici yönüyle ön plana çıkan bir aktivite türü olarak göze çarpmaktadır. Bu noktada bireylerin rekreasyonel amaçlı oryantiring branşına katılımları doğrultusunda deneyim, beceri geliştirmeleri söz konusudur ve bu amaçla kişisel bir çaba harcanmaktadır. Ciddi boş zaman olgusunu ortaya koyan bu yaklaşımla bu araştırmada, oryantiring sporcularının ciddi boş zaman perspektiflerinin ne olduğu, bu perspektifi belirli değişkenlerin değiştirip değiştirmediği sorularına açıklık getirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada Ankara ilinde bir ciddi boş zaman aktivitesi olarak oryantiring sporu ile ilgilenen 128'i kadın 121'i erkek 249 öğrenci çalışma grubunu oluştururken, araştırmanın verileri Gould ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilen, Akgül ve arkadaşları (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Ciddi Boş Zaman Envanteri (Serious Leisure Inventory and Measure / SLIM) ile toplanmıştır. Verilerin normal dağılım göstermediği Skewness-Kurtosis testleriyle ortaya koyulmuş, katılımcıların demografik verilerine yönelik dağılımları betimleyici istatistikler ile gösterilmiştir. İkili gruplar için MannWhitney-U testinden, üç ve üzeri gruplar için Kruskal-Wallis testinden yararlanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara bakıldığında katılımcıların yüksek bir ciddi boş zaman puanı sergiledikleri, en yüksek alt boyut puanını azim, en düşük alt boyut puanını ise uğraşla özdeşim alt boyutunda elde ettikleri görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bulgulara bakıldığında katılımcıların oryantiring branşıyla ilişkilerinin ciddi boş zaman kavramıyla iç içe olduğu, bu ilişkiyi cinsiyet, algılanan refah, yaşanılan bölge, oryantiring yapma süresi ve son zamanlarda yarışmalara katılma durumunun değiştirdiği ifade edilebilir. Sonuç olarak oryantiring gibi farklı branşlar üzerinde sınanacak çalışmalarla, rekreasyon gibi farklı çalışmalara ihtiyaç duyulan, genişletilmesi gereken bu alana katkı sağlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Boş Zaman, Ciddi Boş Zaman, Oryantiring.

SERIOUS LEISURE PERSPECTIVE OF ORIENTEERING ATHLETES

Abstract: Orienteering stands out as an activity type that comes to the fore with the educational aspect that contributes to individuals' gain. At this point, individuals have experience and skill development in line with their participation in the orienteering branch for recreational purposes and a personal effort is made for this purpose. With this approach, which presents the serious leisure, it is aimed to clarify what serious leisure perspective of orienteering athletes and whether these variables change certain perspectives.. In this study, 128 women 121 man, 249 students who are interested in oryantiring sport as a serious leisure activity in Ankara were the study group, while the data of the study were developed by Gould et al. (2008), which were adapted into Turkish by Akgül et al. (2016). Measure / SLIM). Skewness-Kurtosis tests were used to show the normal distribution of the data. The Mann Whitney-U test was used for two groups and the Kruskal-Wallis test was used for groups of three and more. According to the findings obtained from the study, it was observed that the participants showed a high serious leisure score, the highest sub-dimension score was determined by perseverance and the lowest sub-dimension score was obtained with identification in the occupation sub-dimension. According to the findings of the research, the relationship of the participants with the orienteering branch is intertwined with the concept of serious leisure, and that this relationship changes the gender, perceived welfare, region of living, orienteering time, and recent participation in competitions. As a result, it is recommended to contribute to this field where different studies such as recreation are needed and that need to be expanded with studies to be tested on different branches such as orienteering.

Keywords: Leisure, Serious Leisure, Orienteering

GİRİŞ

Oryantiring, her yaş ve cinsiyetten bireyler tarafından koşulabilir her yerde yapılabilen ve uygulanabilirliği çok yüksek doğa sporlarının başında gelmektedir. Öğrencilerin mantıklı düşünme ve problemleri bağımsız olarak analiz edip çözme yeteneğini geliştirdiğinden, coğrafya, matematik, fen bilimleri ve beden eğitimi çalışmalarını çocuğa hissettirilmeden aktardığından dolayı “öğrenci sporu” olarak da değerlendirilmektedir. Özellikle doğada yapıldığından dolayı katılımcıların doğaya karşı duyarlı davranışların kazanmasına yönelik sosyal bir spordur (Aksın, 2008; Anderson, 2001; Ferguson ve Turbyfill, 2013). Türkiye’de özellikle 21. yy. başlarında hızlı bir gelişim gösteren oryantiring sporu, coğrafi yapıya uygun olması sebebiyle önemli bir gelişim göstermiştir. Bu büyümede etkili olan diğer bir faktör ise Türkiye’nin uygun iklim koşullarına sahip olmasıdır (Yıldız, 2016). Sınırlı alan içinde, bireysel kazanımları ve yüksek bir performans gösterilmek suretiyle diğer spor dallarından ayrılan oryantiring, zihinsel gelişim ve analitik anlayış neticesinde verilen kararlarla birlikte bedensel veya fiziksel karar verme ve uygulama görevini de yerine getirebilmektedir (Hartmann, 1988). Ayrıca kavrama, düşünme, karar verme, konsantrasyon, harita okuma gibi nedenlerle düşünce sporu olarak da adlandırılmaktadır (Özaltın ve Gül, 2006). Boş zamanları etkili ve verimli kullanma noktasında fayda sağlayan oryantiring aktiviteleri bireylerin keyifli zaman geçirmesinin yanı sıra kazanım elde etmesini de sağlamaktadır.

Ciddi boş zaman kavramı üzerine samimiyet ve ciddiyetle eğilen Stebbins, on yıllardır Ciddi Boş Zaman kuramının temellerini oldukça kapsamlı bir biçimde farklı bilim dalları ile işbirliği içinde araştırmış, boş zamanı kavramını *gündelik*, *ciddi* ve *proje tabanlı* olarak şeklen üç ana alt sınıfta açıklamıştır. Stebbins (1992) *Ciddi Boş Zaman*’ı, boş zaman etkinliklerine katılım gösteren kimseler için ilgi çekici, doyurucu nitelikleri olan; etkinlik ile ilgilenim doğrultusunda kişisel zevk duyumu sağlanan; hobi olarak ve hiçbir karşılık beklentisi olmadan düzenli katılım sağlanarak bilgi birikimi ile kişisel beceri bileşiminin açığa çıkarılması yoluyla ilgi gösterilen boş zaman uğraşının ‘meslek edinilmesi’ şeklinde tanımlanmaktadır (Gould, 2008). ‘Çağdaş yaşamın ve teknolojik gelişmelerin, alışkanlıklarımız ve sosyal yaşantılarımız üzerindeki etkisi, bireyselliğin ve bireysel farklılıkların çeşitlenmesi, özel ilgi alanlarının gelişmesi vs. ile yoğunlukla kişisel nitelendirmelere konu olan boş zamanı tanımlama çabaları, içeriği ve sınırları saptama ve/veya birtakım yöntemler kullanılarak sınıflara ayırma girişimleri ile de gitgide daha karmaşık bir hale gelmiştir. O kadar ki, boş zaman kavramının yüklendiği anlam, günümüzde hemen herkes için farklı manalara bürünebilmektedir. Bu durum, benzer etkinliklerin ve hatta birebir aynı uğraşların farklı kişilerde farklı edinimlere sebep olduğu, farklı uğraş ve etkinliklerin ise farklı kişilerde aynı çıktıyı sağladığı şeklinde de yorumlanabilir (Kelly, 2012). Boş zaman olgusuna yönelik değerlendirmelerin kişilere, zamana ve duruma bağlı olarak değişim gösterdiği bu yaşamda; insanların çeşitli boş zaman uğraşlarından bambaşka manalar üretebildiği, bütün boş zaman uğraşları için benzer ilgi ve dikkate sahip olmadığı, bir veya birkaç etkinliğin diğer bütün boş zaman ilgilenimlerinin belirgin biçimde önüne geçtiği, bireyin yaşamında oldukça önemli yer tutan bu etkinliğe/etkinliklere katılım şeklinin, niteliğinin ve edinimlerinin başka boş zaman davranışlarından, alışkanlıklarından belirgin biçimde ayrılması düşüncesi temelinde kurgulanan bu öğretisi “Ciddi Boş Zaman” (Serious Leisure) kuramı şeklinde ifade edilmektedir (Stebbins, 1982). Stebbins, uzun süren araştırmaları ve çalışmalarının neticesinde, *Ciddi Boş Zaman* kavramını diğer boş zaman davranışlarından ayıran, ayrıcalıklı hale getiren altı öznelikten bahsetmiştir.

Bunlar; azmetme, boş zamanda kariyer sahibi olma, (anlamli) çabalama, daimi kazançlar elde etme, kendine özgü manevi değerler yaratma ve etkinlik/iş ile bütünleşme şeklinde ifade edilir

(Gould et al., 2008). *Ciddi Boş Zaman* katılımcıları seçtiği uğraşlar ile düzenli bir biçimde ve belirli bir adanmışlıkla ilgilenmekte, etkinlik üzerine kişisel gelişim sağlamaktan, gelişmekten geri kalmadıkları gibi bu bildiklerini, edindikleri becerilerini ve tecrübelerini bu etkinliğe aktarmaktadırlar. Ciddi boş zaman yaklaşımına göre, katılımcısının boş zaman uğraşına ayırdığı/harcadığı zaman dâhilinde beliren nitelikler şu şekilde açıklanmıştır.

Azim: Azmetme, zorluklar karşısındaki kararlı duruş, ciddi uğraşları gündelik uğraşlardan ayıran en temel özelliğdir. Katılımcılar, uğraşları uğruna bazen yorulurlar, kaygılanırlar, küçük ya da büyük yaralanmalara maruz kalabilirler, aşırı soğuklarda ya da sıcaklarda bulunmak durumunda kalabilirler, seyircilerin önünde performans sergileme korkusu yaşayabilirler, bazı durumlarda utanma duygusu ile baş etmek zorunda kalabilirler. Ciddi boş zaman katılımcıları, bunlara ve daha çok çeşitli kısıtlayıcılara rağmen kararlılıkla ilgilendikleri etkinliğe katılım göstermeye devam ederler (Stebbins, 2001). Bu nedenle azmetme, *Azim* niteliği, amaca yönelik tutum ve davranışlar sergilemek, istikrarlı/kararlı bir duruş geliştirmek şeklinde açıklanabilir.

Boş Zamanda Kariyer Sahibi Olma: Boş zaman uğraşının, kendine has koşullarında, dönüm noktalarıyla, başarıyla ya da katılımın çeşitli evreleriyle şekillenerek yol açtığı kişisel gelişim sürecinin bir ustalık çıktısı; boş zaman uğraşı üzerine yetkin bir kimlik kazanımı olarak düşünülebilir (Stebbins, 2001). Stebbins (1992), karşılaşılan zorlu şartları kariyer elde etme yolunda, katılıma *devam etmeye* veya katılımı *terk etmeye* doğrudan tesir eden plansız ve öngörülmedik değişim veya gelişim noktaları şeklinde yorumlamaktadır. Ancak karşılaşılan bu zorlu koşulların kariyer elde etme yolunda katılımcılar için “gidişatın doğasını” doğrudan ya da dolaylı yoldan etkileyen ve katılımcıların amaçları doğrultusunda tutundukları yol ve yönlerini değiştirmelerine sebep olabilecek önemli dönüm noktaları olduğunu da eklemek gerekir.

Çabalama (Anlamli çaba): Bilgilenmek, öğrenmek, beceri geliştirmek veya yeni beceriler kazanmak için önemli ölçüde çabalamak ve kayda değer sonuçlar almak *anlamli çaba* olarak açıklanır. Etkinliğin türüne ve niteliğine göre değişse de kişi bunlardan birisini, ikisini ya da bunların üçünü birden elde etmek, uğraş ile ilgilenimi sonucu kayda değer sonuçlar alabilmek için önemli/anlamli bir çaba sarf etmek durumunda kalabilir. Öyleyse, *ciddi boş zaman uğraşları ve boş zaman kariyeri*, uğraşa adanmışlık, sergilenen çaba ve harcanan enerji ile şekillenir açıklaması oldukça yerinde olacaktır. Ciddi boş zaman davranışları çaba göstermeye, azimle sürdürülmeye gereksinim duyar.

Daimi kazanımlar elde etmek (Kalıcı edinimler): Ciddi boş zaman davranışları, katılımcılarının yaşamda boş zaman uğraşları uğruna bedel ödemeleri ve hayatlarında değişiklikler meydana gelmesi gereğine uyum gösterebilmelerine ve bu tutumları sonucu ulaşacakları daimi değişim ve kazanımları fark edebilmelerini gerektirir. Stebbins (1992) boş zaman uğraşları uğruna ödenmesi muhtemel bedelleri genel olarak başarısızlıklar ve hayal kırıklıkları; başkalarından hoşnutsuzluk duyma ve bunu sonucu yaşanabilecek bireylerarası çatışmalar şeklinde belirtmiştir. Buna rağmen Stebbins, olumsuzluklardan öte, bu olumsuzlukların aşılması ile elde edilecek “kazanımların” değerlendirilmesine ve kategorize edilmesine önem vermiştir. Bu, sınıflandırmalar *bireysel kazanımlar* ve *grup kazanımları* olarak iki temel başlık altında toplanmış ve kişisel kazanımlar da yedi farklı biçimde açığa çıkmıştır: *Bireysel gelişim sağlama, öz-gerçekleştirme başarımı, kendini ifade edebilme yeteneği kazanımı, benlik bilinci geliştirme, kendi olmaktan memnuniyet duyma, rekreasyona ulaşma* ve diğer bazı özel durumlarda da *ekonomik getirinin olması*. Grup kazanımları ise gerçekte sosyal kazanımlar olarak nitelendirilebilir ve bunlar da *gruba ait olma cazibesi, grubun başarısı ile mutlanma* ve *grup halinde varoluş anlayışı* olarak ayrılırlar.

Kendine özgü manevi değerler (Özgün ahlak değerleri): *Ciddi boş zaman* uğraşlarının bir diğer ayırt edici özelliği ise kendine özgü manevi değerlerdir. Ciddi boş zaman evrenini oluşturan elemanlar (etkinlikler ve katılımcılar), katılımcıların ortak paydası niteliğindeki belirgin ülkülerden, kıymetlerden, yorumlardan, rehber yöntemlerden, başvuru kaynaklarından ve inanışlardan kaynaklanmaktadır (Stebbins, 2001). Ciddi boş zaman evreninde yer alan amatör, hobici ve gönüllüler, kendilerine özgü özel inançlar, değerler, ahlaki prensipler, normlar ve performans gibi standartlar oluşturan alt kültürler geliştirme eğilimindedirler.

Etkinlik ile bütünleşme (Uğraşla Özdeşim): Ciddi boş zaman uğraşlarının en belirgin ve en dikkat çekici özelliği katılımcıların ilgilendiği etkinlik ile bütünleşmesi ve özdeşimidir. Stebbins (1982), ciddi boş zaman katılımcılarının, ilgilendikleri etkinliklerden yolu ile *kendileri hakkında başkalarına* gururla, heyecanla, sıklıkla konuşma eğiliminde olduklarını ve kendilerini, yeni başlayanlara üstün sunmaya yatkın olduklarını ifade etmiştir. Etkinlik ile bütünleşme, bireylerin ilgilendikleri uğraşları şahıslarına kimlik olarak görmeleri ile başlar ve nihayetinde kişi ilgilendiği uğraşın karakteristik özellikleri ile benzeşir ve özdeşim sağlanır. Bu aynı zamanda, bireyin kendisine veya başkalarına uygun görülen boş zaman davranışı rolüne dahil olmasına ve bu rolü kabullenmesine dair de bir algı olarak görülebilir (Stebbins, 2001).

Diğer yandan “Gündelik (casual) boş zaman” uğraşları minimum bir ön çalışma gerektirir veya herhangi bir ön çalışma, etkinliğe has herhangi bir hazırlık gerektirmez. Çoğunlukla kısa ve yakın vadeli, hemen doyum sağlayan, haz duyumu temin eden, öz (içsel) doygunluğu veren etkinlikler” şeklinde tanımlanırlar (Gould et al., 2008). Gündelik şeklinde nitelenen boş zaman etkinlikleri derhal bir zevk duyumu ve temelde bir haz doyumunu ile ilintilidir. Burada, katılımcı tarafından diğer her şeyden öte saf bir eğlence ve sade bir keyiflenme hissi aranmaktadır (Stebbins, 1997). Ayrıca gündelik boş zaman uğraşları dikkatlice incelendiğinde, Rojek’in (1997) de bahsettiği üzere olağanüstü veya sıra dışı olarak görülen boş zaman etkinliklerinin birçoğunun da bu sınıfta yer aldığı görülebilir. Gündelik boş zaman davranışları; oyun oynamak, dinlenmek, etkin olmayan eğlendirici uğraşlar (televizyon izlemek, kitap okumak, müzik dinlemek vs.), etkin olmayı gerektiren eğlence uğraşları (bedenen katılım gerektiren oyunlar, dans vs.), iletişim ve sosyal etkileşim sunan etkinlikler (sohbet etmek vs.), hissetme ve doyum sağlayan etkinlikler (yemek yemek, alkollü/alkolsüz içecek tüketimi, cinsel doyum) biçiminde sınıflandırılabilir. Gündelik olarak sınıflandırılacak boş zaman uğraşları genellikle maddi olmayan ve ciddi boş zaman uğraşlarında görüldüğü gibi belirgin gelişimler açığa çıkaran etkinlikler değildir. Bu tür etkinlikler daha çok eğlenceyi ön plana çıkarır ve yalnızca, insanda hâlihazırda var olanın değerlendirilmesi ile katılım sağlanır. Doğal olarak var olanı kullanmayı ve bununla da yetinmeyi sergileyen basit ve eğlenceli bir dışa vurum davranışıdır. Çoğu kimse tarafından önemsiz olarak görünse de basit ve gündelik boş zaman davranışları gerek birey gerekse toplum yaşamı için önemi kesinlikle yadsınamaz bir yapı taşdır (Stebbins, 2001).

Son olarak; ‘proje tabanlı boş zaman’ davranışı (Stebbins, 2005) olarak nitelendirilen boş zaman türü; uzun süreli olmayan, orta düzeyde komplike, bir defa yapılan ya da ara sıra tekrarlanan, sürekli olmayacak kadar incelikli, zor ve ama yaratıcı etkinliklerin boş zamanlarda bir düzen dâhilinde hayata geçirilmesidir. Proje tabanlı boş zaman uğraşları, öncesinde özel bir planlama yapılmasını, emek harcanmasını, çoğunlukla orta üstü bir beceriye ve iyi bir bilgi birikimine sahip olunmasını, iletişim ve işbirliği becerilerinin ustalıkla kullanılmasını gerek kılar. Buna rağmen, proje tabanlı boş zaman davranışları ciddi boş zaman dâhilinde değerlendirilemez ve ciddi boş zaman davranışları yoluyla elde edilen gelişimlerin sağlanması

da beklenemez (Stebbins, 2016). Proje tabanlı boş zaman etkinliklerine örnek olarak üretim yapmak, tamir etmek, edebiyatla uğraşmak, etkinlikler düzenlemek veya etkinliklerin bir parçası olarak katılım göstermek, gönüllülük faaliyetlerinde bulunmak, sanatsal çalışmalara dâhil olmak ve arada sırada olan etkinlikleri takip etmek (spor karşılaşmaları, şenlikler, bayramlar, özel günler vs.) gösterilebilir.

Ciddi boş zaman etkinlikleri insanların içsel doyuma ulaştığı ve tamamlanma hissi sağladığı etkinlikler olarak tanımlanabilir. Bu etkinliklerin büyük bir bölümü, boş zamanlarımız ile birlikte bazı keyifsiz zorunluluk ve sorumluluklarımızın da içinde yer aldığı serbest zamanlarımızda gerçekleştirilir. Stebbins (2012) son değerlendirmelerinden birinde ciddi boş zaman kavramının tanımını genişleterek gönüllü çalışmayı, çalışanın bu yolla geçimini sağlıyor olmasına karşın çok ilgi çekici ve eğlenceli olduğu için bir boş zaman etkinliğine dönüşen işi de ciddi boş zaman olarak nitelendirmiştir. Mesleki kazançlar elde edilen amatör uğraşlar buna örnek teşkil edilebilir. Öte yandan, gönüllü çalışmaların boş ya da serbest zamanlarda yapılmaması da buna örnek gösterilebilir. Çünkü çalışanlar burada parasal ya da bir başka çeşit ödeme karşılığı iş görmektedirler. Bundan dolayı ciddi boş zaman uğraşları ile gönüllü iş ve çalışmaların ciddi arayışlar başlığı altında toplanması uygun görülmektedir (Elkington ve Stebbins, 2014).

Ciddi boş zaman, katılımcıların belirli boş zaman etkinliklerini kendilerine bir kariyer hedefi olarak görebilmesi adına yeterince önemli ve ilgi çekici bulmaları anlamına gelmektedir. Bu etkinlikleri hakkıyla gerçekleştirebilmek için katılımcıların dikkate değer bir çaba sarf etmeleri, belirli ölçülerde de bilgi, birikim ve tecrübe edinmeleri gerekmektedir. Ciddi boş zaman katılımcıları çoğunlukla ilgilendikleri etkinliklerle özdeşleşerek bir alt kültür oluşturur ve bu şekilde tanınırlar. Ciddi boş zaman katılımcıları, etkinlik ile ilgilenme ve özdeşleşme yoğunluğu dikkate alınarak 3 farklı sınıfta değerlendirilirler. Bunlar; amatörler, hobiciler ve gönüllüler olarak sıralanırlar (Green ve Jones, 2005).

Amatörler: Bu sınıfta yer alan ciddi boş zaman katılımcıları neredeyse profesyoneller ile benzer özellikler gösterirler. Burada açığa çıkan ciddi boş zaman davranışları profesyonel işlerin para kazanılmayan biçimi şeklinde basitçe açıklanamayacak kadar karmaşık bir yapıdadır. Amatörler genel olarak ilgilendikleri etkinliğe karşı en üst düzey bilgi, birikim ve tecrübe sahibi ciddi boş zaman katılımcıları olarak tanınmaktadırlar. Profesyoneller gibi hareket ederler ve onları örnek alarak kendilerine bir kariyer geliştirirler.

Hobiciler: Hobi düzeyinde ciddi boş zaman davranışları sergileyen katılımcılar profesyonelliğe yakın iş ya uğraşlarda yer almamaktadır. Amatörlüğün bir alt seviyesinde yer alan hobiciler kendi sosyal dünyalarında var olmaktadır. Hobiciler; genel bir tanımla koleksiyoncular, yapımcılar ve/veya tamirciler, etkinlik katılımcıları, spor ve oyun katılımcıları, liberal sanat ve bilim hayranları şeklinde 5 farklı kategoriden oluşurlar.

Gönüllüler: Hiçbir maddi kazanç beklentisi içinde olmadan gönüllülük faaliyetlerinde yer alan ciddi boş zaman katılımcıları bu grubu oluşturmaktadırlar. Gönüllü ciddi boş zaman uğraşları katılımcılarının iki önemli görev grubu bulunmaktadır. Bunlardan ilki yönetim (idari, hukuki, politik, organizasyonel vs.) ve ikincisi ise hizmet (bilgi sağlama, servis, getir-götür, iş tamamlama vs.) şeklinde tanımlanmaktadır. Büyük spor ve boş zaman organizasyonlarının çoğu gönüllülerin yardımları neticesinde gerçekleştirilebilmektedir. Bu yüzden gönüllülük, ciddi boş zaman uğraşları arasında önemli bir yer tutmaktadır.

Çalışmamızın temeidurumunda olan ciddi boş zaman kavramına geri dönecek olursak; belirli boş zaman uğraşlarının bir niteleyicisi/sıfatı olarak kullanılan “*ciddi*” (serious: Stebbins ve diğer araştırmacıların benimsedikleri) kelimesinin, boş zaman uğraşlarının içtenlik, samimiyet, dürüstlük, saygınlık, önem, özen ve önemseme gibi nitelikleri bünyesinde bulundurduğuna ve bu niteliklerin uğraş neticesinde somutlaştırıldığına dair bir ifadedir.

Ardahan’ın (2013; 2015) yaptığı çalışmalara bakılacak olursa, katılımcıların boş zamanlarında yaptıkları hem sportif aktivitelerin hem de diğer etkinliklerin diğer bireylerin normalde yaptıkları etkinliklerden daha farklı olduğu görülebilir. Ardahan’ın çalışmasındaki bireyler daha çok pasif rekreasyonel aktiviteleri ve takım oyunlarını tercih ederlerken, AKUT gönüllüleri üzerinde yapılan çalışmada daha çok aktif katılım gerektiren etkinlikleri ve doğa sporlarını tercih ettikleri izlenmektedir. Ayrıca katılımcıların AKUT’un Kentsel Operasyon Ekibinde gönüllü olma ve gönüllülüğü sürdürmelerinin gerekçeleri ise *bir misyonu onaylama, değerli hissetme, başarma, yenileme/yenilenme, örnek olma, beceri kullanma, işe yarama ve gönüllülüğü yaşama* şeklinde belirlemektedir (Ardahan, 2016).

Akyıldız Munusturlar ve Munusturlar’ın (2016) fotoğrafçıların ciddi boş zamanın karakteristik özelliklerine ve boş zamanlarda elde edilen tatmin düzeyine bağlı olarak sınıflandırılmasını amaçlayan çalışmalarına göre; gerçekleştirilen kümeleme analizi sonucunda 3 farklı küme ortaya çıkmaktadır. Amatör fotoğrafçılar, hobiciler ve sosyal fotoğrafçılar olarak sınıflandırılan fotoğrafçılar farklı düzeyde ciddi boş zaman katılımı sergilemektedirler. Amatörler, diğer ciddi boş zaman katılımcıları arasında en adanmış olanlar ve kariyer sahibi olarak profesyonelliğe en yakın grup şeklinde belirlemektedirler. Hobiciler, ciddi boş zaman katılım düzeyi olarak amatörlerden daha düşük ancak sosyal katılımcılardan daha yüksek değerler sergilemektedirler. Sosyal fotoğrafçılar ise diğer ciddi boş zaman davranışı sergileyen fotoğrafçılar arasında en düşük ciddi boş zaman katılım düzeyine sahip katılımcılar olarak belirlemekte ve gündelik boş zaman davranışlarına en yakın yerde durmaktadırlar.

Bedensel engelli bireyler üzerinde gerçekleştirilen bir çalışmanın (Akyıldız Munusturlar, 2016) bulguları, ciddi boş zaman katılımcılarının seçtikleri ciddi boş zaman etkinliğinden, orta düzey katılımcılara göre daha fazla tatmin olduklarını ve daha yüksek düzeyde psikolojik yaşam kalitesine sahip olduklarını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca ciddi boş zaman katılımı arttıkça boş zaman tatmini ve psikolojik yaşam kalitesinin de buna bağlı olarak arttığı çalışmanın sonuçları arasında göze çarpmaktadır.

Ayrıca Patterson ve Pegg’in (2009) çalışmasına göre; ciddi boş zaman etkinliklerine katılan engelli bireylerin bu etkinlikleri başarı ile yürütebildikleri ve bunun sonucunda ise beceri gelişimi ile beraber kendine güven ve benlik saygısı değerlerinde belirgin artış sağladıkları gözlenmektedir. Brown, McGuire ve Voelkl’in yaptığı çalışma (2008) eşli dansların yaşlı yetişkinler için ciddi bir boş zaman biçimi olduğu fikrini desteklemekte ve başarılı bir yaşlanma için ciddi boş zaman davranışlarının önemli bir değer olduğunu savunmaktadır. Bir diğer çalışmaya (Heo ve ark., 2010) göre ise; öznel iyi oluş hali, ciddi boş zaman davranışlarının önemli bir kazanımı olarak belirtilmektedir.

Tüm bu bilgiler ışığında bireylerin ciddi boş zaman odaklı kazanımlar elde etmesine katkı sağlayan, eğlendirici ve eğitici yönleriyle ön plana çıkan bir etkinlik olarak oryantiring sporu dikkat çekmektedir. Ayrıca bireylerin rekreasyonel amaçlar doğrultusunda oryantiring etkinliklerine katılımları yolu ile deneyim kazanmaları ve beceri geliştirmeleri de söz konusu olacaktır ki bu da oryantiring branşı için kişisel olarak özel bir çaba harcandığının bir

göstergesidir. Ciddi boş zaman olgusu ile boş zaman değerlendirme davranışlarının göz ardı edilemez nitelikteki değerine dikkat çeken bu yaklaşımla, bu araştırmanın amacı; oryantiring sporcularının ciddi boş zaman perspektiflerinin belirlenmesi ve bu perspektifi çeşitli değişkenlerin göre değişipdeğişmediğinin açığa çıkarılmasıdır.

YÖNTEM

Araştırma nicel yöntemle hazırlanmış olup tarama modelinden yararlanılmıştır. Oryantiring sporcularının ciddi boş zaman perspektiflerini belirlemeye yönelik yapılan araştırmaya Ankara ilinde bir ciddi boş zaman aktivitesi olarak oryantiring sporu yapan 249 yarışmacı düzeyinde oryantiring sporcusu gönüllü olarak dahil olmuştur.

Veri toplama aracı olarak araştırmacıların geliştirdiği; cinsiyet, eğitim düzeyi, algılanan refah seviyesi, en uzun süre yaşanan bölge, oryantiring yapma süresi, oryantiringe başlanıldığından bu yana yarışmalara katılma durumu, son 1 yıl içinde yarışmalara katılma durumu sorularını içeren kişisel bilgi formu ve Gould ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilen, Akgül ve arkadaşları (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlanan 18 alt boyut ve 54 maddeden oluşan Ciddi Boş Zaman Envanteri (Serious Leisure Inventory and Measure / SLIM) kullanılmıştır. Bu araştırma için iç güvenirlik katsayısı ölçeğin tamamı için .98 olarak belirlenmiştir.

Verilerin analizinde; verilerin normal dağılım göstermediği Skewness-Kurtosis testleriyle ortaya koyulmuş, katılımcıların demografik verilerine yönelik dağılımları betimleyici istatistikler ile gösterilmiştir. İkili ilişkiler için Mann-Whitney-U testinden, üç ve üzeri gruplar için Kruskal-Wallis testinden yararlanılmıştır. Ölçüm aracının normallik dağılımına ilişkin bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 1. Ciddi Boş Zaman Ölçeğinin Basıklık ve Çarpıklık Değerleri

	Skewness	Kurtosis
Ciddi boş zaman	-2,178	4,978
Azım	-2,046	4,957
Anlamlı çaba	-1,951	4,388
Boş zaman kariyerinde ilerleme	-2,293	7,186
Boş zaman kariyer olasılığı	-2,030	4,702
Kişisel zenginleşme	-1,927	3,796
Kendini gerçekleştirme	-1,775	2,872
Kendini ifade etme	-2,030	5,283
Bireyselliğini ifade etme	-1,868	4,125
Öz imaj	-1,838	3,127
Kendinden tatmin olma	-2,143	4,867
Kendince eğlenmek	-1,996	4,177
Rekreasyon	-1,352	1,724

Finansal geri dönüş	-1,110	-0,047
Grup çekiciliği	-2,209	6,060
Grup başarıları	-2,100	4,701
Grup idamesi	-2,074	5,079
Özgün ahlaki değerler	-1,847	3,251
Uğraşla özdeşim	-1,846	3,588

Araştırmada elde edilen verilerin dağılımlarına yönelik yapılan basıklık ve çarpıklık testlerine göre verilerin +3, -3 değerlerinden (Cohen, 2010) oldukça fazla saptığı, benzer şekilde diğer normallik testlerinin de bu bulguyu desteklediği görülmüştür. Dolayısıyla verilerin normal dağılmadığı belirlendiği için veriler non parametrik testlerle analiz edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 2. Katılımcılara İlişkin Demografik Değişkenlerin Sıklık ve Yüzdeler Dağılımları

	N=(249)		
	Değişken	f	%
Cinsiyet	Kadın	128	51,4
	Erkek	121	48,6
Eğitim düzeyi	Lise ve altı	183	73,5
	Lisans ve üzeri	66	26,5
Algılanan refah seviyesi	Kötü	27	10,8
	Normal	111	44,6
	İyi	111	44,6
En uzun süre yaşanan bölge	Kırsal alan (köy-belde)	92	36,9
	Kentsel alan (büyükşehir-il-ilçe)	157	63,1
Oryantiring yapma süresi	1<	46	18,5
	1-2 yıl	59	23,7
	3-4 yıl	69	27,7
	5-6 yıl	33	13,3
	7>	42	16,9
Oryantiringe başlanıldığından bu yana yarışmalara katılma durumu	1-2	48	19,3
	3-4	43	17,3
	5-6	45	18,1
	7-8	22	8,8
	9-10	18	7,2
	11 kez ve üzeri	73	29,3
Son bir yıl içinde yarışmalara katılma durumu	1-2 kez	82	32,9
	3-4 kez	55	22,1
	5-6 kez	53	21,3
	7-8 kez	18	7,2
	9 kez ve üzeri	41	16,5

Oryantiring sporuyla uğraşan öğrencilerden oluşan örneklem grubunun; çoğunlukla kadın (%51,4), lise ve altı eğitim düzeyine sahip olan (%73,5), refah seviyelerini iyi ve normal olarak

niteleyen (%44,6), genellikle kentsel alanda yaşadığını ifade eden (%63,1), daha çok 3 ila 4 yıl arası oryantiring yapmış olan (%27,7), oryantiringe başladığından bu yana ve son 1 yıl içinde de 1 ila 2 kez yarışmalara katıldığını (%19,3-%32,9) ifade eden katılımcılardan oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3. Ciddi Boş Zaman Ölçeğinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri

N= 249				
	Min.	Max.	$\bar{x}$	ss
Ciddi boş zaman	147,00	486,00	411,63	60,01
Azım	10,00	36,00	31,28	4,64
Anlamlı çaba	6,00	27,00	23,35	3,64
Boş zaman kariyerinde ilerleme	3,00	27,00	23,15	3,81
Boş zaman kariyer olasılığı	5,00	27,00	22,77	4,04
Kişisel zenginleşme	6,00	27,00	23,19	3,94
Kendini gerçekleştirme	7,00	27,00	23,44	3,86
Kendini ifade etme	6,00	27,00	23,07	3,61
Bireyselliğini ifade etme	5,00	27,00	23,00	3,97
Öz imaj	6,00	27,00	22,83	4,16
Kendinden tatmin olma	3,00	27,00	22,81	4,49
Kendince eğlenmek	6,00	27,00	23,17	4,13
Rekreasyon	3,00	27,00	21,75	4,86
Finansal geri dönüş	3,00	27,00	20,61	6,00
Grup çekiciliği	3,00	27,00	23,26	4,06
Grup başarıları	3,00	27,00	23,13	4,33
Grup idamesi	3,00	27,00	23,04	4,11
Özgün ahlaki değerler	5,00	27,00	22,81	4,30
Uğraşla özdeşim	2,00	18,00	14,87	3,43

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların yüksek bir ciddi boş zaman puanı sergiledikleri, en yüksek alt boyut puanını azım, en düşük alt boyut puanını ise uğraşla özdeşim alt boyutunda elde ettikleri görülmektedir.

Tablo 4. Ciddi Boş Zaman Ölçeği ile Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	z	p
Ciddi boş zaman	Kadın	128	132,07	16905,50	-1,595	0,111
	Erkek	121	117,52	14219,50		
Azım	Kadın	128	131,85	16876,50	-1,563	0,118
	Erkek	121	117,76	14248,50		
Anlamlı çaba	Kadın	128	127,05	16263,00	-0,468	0,640
	Erkek	121	122,83	14862,00		
Boş zaman kariyerinde ilerleme	Kadın	128	129,53	16580,00	-0,032	0,302
	Erkek	121	120,21	14545,00		
Boş zaman kariyer olasılığı	Kadın	128	127,82	16361,00	-0,642	0,521
	Erkek	121	122,02	14764,00		
Kişisel zenginleşme	Kadın	128	123,38	15793,00	-0,370	0,712
	Erkek	121	126,71	15332,00		
Kendini gerçekleştirme	Kadın	128	124,85	15980,50	-0,035	0,972
	Erkek	121	125,16	15144,50		
Kendini ifade etme	Kadın	128	130,07	16649,00	-1,159	0,247
	Erkek	121	119,64	14476,00		
Bireyselliğini ifade etme	Kadın	128	133,47	17084,00	-1,924	0,054

	Erkek	121	116,04	14041,00		
Öz imaj	Kadın	128	129,37	16559,50	-0,996	0,319
	Erkek	121	120,38	14565,50		
Kendinden tatmin olma	Kadın	128	125,91	16116,50	-0,207	0,836
	Erkek	121	124,04	15008,50		
Kendince eğlenmek	Kadın	128	126,42	16181,50	-0,323	0,747
	Erkek	121	123,50	14943,50		
Rekreasyon	Kadın	128	125,88	16113,00	-0,200	0,842
	Erkek	121	124,07	15012,00		
Finansal geri dönüş	Kadın	128	130,38	16689,00	-1,223	0,221
	Erkek	121	119,31	14436,00		
Grup çekiciliği	Kadın	128	130,75	16736,50	-1,311	0,190
	Erkek	121	118,91	14388,50		
Grup başarıları	Kadın	128	132,64	16977,50	1,738	0,082
	Erkek	121	116,92	14147,50		
Grup idamesi	Kadın	128	132,00	16895,50	1,592	0,111
	Erkek	121	117,60	14229,50		
Özgün ahlaki değerler	Kadın	128	130,83	16746,50	-1,329	0,184
	Erkek	121	118,83	14378,50		
Uğraşla özdeşim	Kadın	128	133,62	17103,50	-1,967	0,049*
	Erkek	121	115,88	14021,50		

*p<0,05

Katılımcıların cinsiyet değişkeni ile ciddi boş zaman ölçeği arasında yapılan Mann-Whitney-U testi sonuçlarına göre yalnızca uğraşla özdeşim alt boyutunda kadınların lehine anlamlı farklılık ortaya koyulmuştur.

Tablo 5. Ciddi Boş Zaman Ölçeği İle Algılanan Refah Değişkeni Arasındaki Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Algılanan refah	N	Sıra ortalaması	df	x ²	p
Ciddi boş zaman	Kötü	27	71,11	2	19,596	0,000*
	Orta	111	123,72			
	İyi	111	139,39			
	Toplam	249				
Azim	Kötü	27	110,50	2	2,348	0,309
	Orta	111	121,78			
	İyi	111	131,74			
	Toplam	249				
Anlamlı çaba	Kötü	27	90,61	2	7,185	0,028*
	Orta	111	127,41			
	İyi	111	130,96			
	Toplam	249				
Boş zaman kariyerinde ilerleme	Kötü	27	95,67	2	5,556	0,062
	Orta	111	125,45			
	İyi	111	131,69			
	Toplam	249				
Boş zaman kariyer olasılığı	Kötü	27	94,46	2	6,222	0,045*
	Orta	111	124,79			
	İyi	111	132,64			
	Toplam	249				
Kişisel zenginleşme	Kötü	27	91,33	2	8,168	0,017*
	Orta	111	123,53			
	İyi	111	134,66			
	Toplam	249				
Kendini gerçekleştirme	Kötü	27	88,26	2	8,671	0,013*
	Orta	111	125,70			

	İyi	111	133,23			
	Toplam	249				
Kendini ifade etme	Kötü	27	91,78	2	7,904	0,019*
	Orta	111	123,65			
	İyi	111	134,43			
	Toplam	249				
Bireyselliğini ifade etme	Kötü	27	66,76	2	20,190	0,000*
	Orta	111	130,91			
	İyi	111	133,25			
	Toplam	249				
Öz imaj	Kötü	27	74,17	2	15,676	0,000*
	Orta	111	128,83			
	İyi	111	133,53			
	Toplam	249				
Kendinden tatmin olma	Kötü	27	71,33	2	19,676	0,000*
	Orta	111	123,90			
	İyi	111	139,16			
	Toplam	249				
Kendince eğlenmek	Kötü	27	63,04	2	22,943	0,000*
	Orta	111	131,05			
	İyi	111	134,02			
	Toplam	249				
Rekreasyon	Kötü	27	80,81	2	13,640	0,001*
	Orta	111	123,36			
	İyi	111	137,39			
	Toplam	249				
Finansal geri dönüş	Kötü	27	95,93	2	13,646	0,001*
	Orta	111	114,45			
	İyi	111	142,62			
	Toplam	249				
Grup çekiciliği	Kötü	27	83,72	2	10,731	0,005*
	Orta	111	126,46			
	İyi	111	133,58			
	Toplam	249				
Grup başarıları	Kötü	27	78,39	2	13,667	0,001*
	Orta	111	126,58			
	İyi	111	134,76			
	Toplam	249				
Grup idamesi	Kötü	27	85,87	2	11,072	0,000*
	Orta	111	123,06			
	İyi	111	136,45			
	Toplam	249				
Özgün ahlaki değerler	Kötü	27	60,00	2	26,707	0,000*
	Orta	111	127,11			
	İyi	111	138,70			
	Toplam	249				
Uğraşla özdeşim	Kötü	27	77,94	2	13,618	0,001*
	Orta	111	127,84			
	İyi	111	133,61			
	Toplam	249				

*p<0,05

Katılımcıların ciddi boş zaman puanları ve algıladıkları refah seviyeleri arasında yapılan Kruskal Wallis analizi sonuçlarına göre azim ve boş zaman kariyerinde ilerleme alt boyutları dışında kalan tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık vardır, buna göre refah seviyesini iyi olarak algılayan katılımcıların anlamlı farklılık saptanan tüm alt boyutlarda diğer katılımcılara oranla daha yüksek bir ciddi boş zaman düzeyi ortaya koydukları gözlemlenmiştir.

Tablo 6. Ciddi Boş Zaman Ölçeği ile En Uzun Süre Yaşanılan Bölge Değişkeni Arasındaki Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Bölge	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	z	p
Ciddi boş zaman	Kırsal alan(köy-belde)	92	126,11	11602,50	-0,187	0,852
	Kentsel alan (büyükşehir-il-ilçe)	157	124,35	19522,50		
Azim	Kırsal alan(köy-belde)	92	118,47	10899,50	-1,109	0,268
	Kentsel alan (büyükşehir-il-ilçe)	157	128,82	20225,50		
Anlamlı çaba	Kırsal alan(köy-belde)	92	116,84	10749,00	-1,383	0,167
	Kentsel alan (büyükşehir-il-ilçe)	157	129,78	20376,00		
Boş zaman kariyerinde ilerleme	Kırsal alan(köy-belde)	92	115,80	10654,00	-1,559	0,119
	Kentsel alan (büyükşehir-il-ilçe)	157	130,39	20471,00		
Boş zaman kariyer olasılığı	Kırsal alan(köy-belde)	92	122,94	11310,50	-0,349	0,727
	Kentsel alan (büyükşehir-il-ilçe)	157	126,21	19814,50		
Kişisel zenginleşme	Kırsal alan(köy-belde)	92	117,59	10818,00	-1,261	0,207
	Kentsel alan (büyükşehir-il-ilçe)	157	129,34	20307,00		
Kendini gerçekleştirme	Kırsal alan(köy-belde)	92	124,35	11440,00	-0,111	0,912
	Kentsel alan (büyükşehir-il-ilçe)	157	125,38	19685,00		
Kendini ifade etme	Kırsal alan(köy-belde)	92	124,72	11474,50	-0,047	0,962
	Kentsel alan (büyükşehir-il-ilçe)	157	125,16	19650,50		
Bireyselliğini ifade etme	Kırsal alan(köy-belde)	92	128,17	11792,00	-0,537	0,840
	Kentsel alan (büyükşehir-il-ilçe)	157	123,14	19333,00		
Öz imaj	Kırsal alan(köy-belde)	92	120,05	11044,50	-0,840	0,401
	Kentsel alan (büyükşehir-il-ilçe)	157	127,90	20080,50		
Kendinden tatmin olma	Kırsal alan(köy-belde)	92	121,95	11219,50	-0,516	0,606
	Kentsel alan (büyükşehir-il-ilçe)	157	126,79	19905,50		
Kendince eğlenmek	Kırsal alan(köy-belde)	92	116,32	10701,00	-1,471	0,141
	Kentsel alan (büyükşehir-il-ilçe)	157	130,09	20424,00		
Rekreasyon	Kırsal alan(köy-belde)	92	135,78	12492,00	-1,817	0,069
	Kentsel alan (büyükşehir-il-ilçe)	157	118,68	18633,00		
Finansal geri dönüş	Kırsal alan(köy-belde)	92	137,32	12633,50	-2,084	0,037*

	Kentsel alan (büyükşehir-il-ilçe)	157	117,78	18491,50		
Grup çekiciliği	Kırsal alan(köy- belde)	92	118,38	10890,50	-1,124	0,261
	Kentsel alan (büyükşehir-il-ilçe)	157	128,88	20234,50		
Grup başarıları	Kırsal alan(köy- belde)	92	112,78	10375,50	-2,070	0,038*
	Kentsel alan (büyükşehir-il-ilçe)	157	132,16	20749,50		
Grup idamesi	Kırsal alan(köy- belde)	92	122,45	11265,00	0,433	0,665
	Kentsel alan (büyükşehir-il-ilçe)	157	126,50	19860,00		
Özgün ahlaki değerler	Kırsal alan(köy- belde)	92	120,61	11096,00	-0,745	0,456
	Kentsel alan (büyükşehir-il-ilçe)	157	127,57	20029,00		
Uğraşla özdeşim	Kırsal alan(köy- belde)	92	129,07	11874,50	-0,691	0,489
	Kentsel alan (büyükşehir-il-ilçe)	157	122,61	19250,50		

*p<0,05

Katılımcıların en uzun süre yaşadıkları bölge ile ciddi boş zaman ölçeği arasında yapılan Man Whitney U Testi sonuçlarına göre; finansal geri dönüş alt boyutunda en uzun yaşadıkları bölgeyi kırsal olarak nitelendiren katılımcıların lehine anlamlı ilişki bulunmuş, bunun yanı sıra grup başarıları alt boyutunda kentsel alanda yaşayan katılımcıların lehine anlamlı ilişki saptanmıştır.

Tablo 7. Ciddi Boş Zaman Ölçeği ile Oryantiring Yapma Süresi Değişkeni Arasındaki Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Oryantiring yapma süresi	N	Sıra ortalaması	df	x ²	p
Ciddi boş zaman	1<	46	85,85	4	18,945	0,001*
	1-2 yıl	59	136,46			
	3-4 yıl	69	140,72			
	5-6 yıl	33	132,53			
	7>	42	120,05			
	Toplam	249				
Azim	1<	46	111,68	4	2,827	0,587
	1-2 yıl	59	135,00			
	3-4 yıl	69	125,72			
	5-6 yıl	33	126,45			
	7>	42	123,21			
	Toplam	249				
Anlamlı çaba	1<	46	109,26	4	5,127	0,275
	1-2 yıl	59	127,31			
	3-4 yıl	69	135,86			
	5-6 yıl	33	132,82			
	7>	42	115,01			
	Toplam	249				
Boş zaman kariyerinde ilerleme	1<	46	118,88	4	2,174	0,704
	1-2 yıl	59	126,18			
	3-4 yıl	69	131,56			
	5-6 yıl	33	131,45			
	Toplam	249				

	7>	42	114,20			
	Toplam	249				
Boş zaman kariyer olasılığı	1<	46	113,01	4	2,536	0,638
	1-2 yıl	59	120,75			
	3-4 yıl	69	130,05			
	5-6 yıl	33	127,56			
	7>	42	133,80			
	Toplam	249				
Kişisel zenginleşme	1<	46	108,88	4	3,341	0,502
	1-2 yıl	59	133,15			
	3-4 yıl	69	128,51			
	5-6 yıl	33	126,70			
	7>	42	124,10			
	Toplam	249				
Kendini gerçekleştirme	1<	46	117,59	4		
	1-2 yıl	59	138,28			
	3-4 yıl	69	122,67		5,250	0,263
	5-6 yıl	33	135,68			
	7>	42	109,89			
	Toplam	249				
Kendini ifade etme	1<	46	107,37	4	5,369	0,251
	1-2 yıl	59	134,52			
	3-4 yıl	69	125,75			
	5-6 yıl	33	138,44			
	7>	42	119,14			
	Toplam	249				
Bireyselliğini ifade etme	1<	46	104,01	4	7,302	0,121
	1-2 yıl	59	135,52			
	3-4 yıl	69	130,80			
	5-6 yıl	33	136,00			
	7>	42	115,05			
	Toplam	249				
Öz imaj	1<	46	106,49	4	7,246	0,123
	1-2 yıl	59	133,40			
	3-4 yıl	69	130,68			
	5-6 yıl	33	140,24			
	7>	42	112,17			
	Toplam	249				
Kendinden tatmin olma	1<	46	105,33	4	9,566	0,048*
	1-2 yıl	59	136,06			
	3-4 yıl	69	139,99			
	5-6 yıl	33	115,29			
	7>	42	114,02			
	Toplam	249				
Kendince eğlenmek	1<	46	106,61	4	7,797	0,099
	1-2 yıl	59	124,14			
	3-4 yıl	69	137,52			
	5-6 yıl	33	140,42			
	7>	42	113,65			
	Toplam	249				
Rekreasyon	1<	46	88,98	4	16,389	0,003*
	1-2 yıl	59	140,25			
	3-4 yıl	69	137,29			
	5-6 yıl	33	125,74			
	7>	42	122,25			
	Toplam	249				
Finansal geri dönüş	1<	46	88,79	4	17,021	0,002*
	1-2 yıl	59	129,68			

	3-4 yıl	69	143,97			
	5-6 yıl	33	128,41			
	7>	42	124,24			
	Toplam	249				
Grup çekiciliği	1<	46	119,32	4	1,038	0,904
	1-2 yıl	59	123,39			
	3-4 yıl	69	128,29			
	5-6 yıl	33	133,44			
	7>	42	121,45			
	Toplam	249				
Grup başarıları	1<	46	117,27	4	5,363	0,252
	1-2 yıl	59	128,33			
	3-4 yıl	69	135,46			
	5-6 yıl	33	131,83			
	7>	42	106,24			
	Toplam	249				
Grup idamesi	1<	46	103,58	4	6,422	0,170
	1-2 yıl	59	137,76			
	3-4 yıl	69	128,99			
	5-6 yıl	33	120,70			
	7>	42	127,37			
	Toplam	249				
Özgün ahlaki değerler	1<	46	86,22	4	22,040	0,000*
	1-2 yıl	59	134,08			
	3-4 yıl	69	142,50			
	5-6 yıl	33	142,30			
	7>	42	112,38			
	Toplam	249				
Uğraşla özdeşim	1<	46	93,83	4	11,305	0,023*
	1-2 yıl	59	133,47			
	3-4 yıl	69	135,43			
	5-6 yıl	33	126,27			
	7>	42	129,12			
	Toplam	249				

*p<0,05

Katılımcıların oryantiring yapma süreleri ile ciddi boş zaman ölçeği arasındaki Kruskal Wallis Test sonuçlarına bakıldığında katılımcıların ciddi boş zaman toplam puanlarında, kendinden tatmin olma, rekreasyon, finansal geri dönüş, özgün ahlaki değerler ve uğraşla özdeşim alt boyutlarında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Buna göre toplam puanlarda, kendinden tatmin olma, finansal geri dönüş, özgün ahlaki değerler ve uğraşla özdeşim alt boyutlarında 3-4 yıl arası oryantiring yapanların lehine, rekreasyon alt boyutunda 1 ila 2 yıl arasında oryantiring yapanların lehine anlamlı farklılık elde edilmiştir.

Katılımcıların oryantiringe başladıklarından bu yana yarışmalara katılmış olma durumları ile ciddi boş zaman ölçeği arasında anlamlı farklılık saptanmamışken, katılımcıların son 1 yıl içerisinde oryantiring yarışmalarına katılma durumları ile ciddi boş zaman arasında anlamlı farklılık saptanmış ve aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 8. Ciddi Boş Zaman Ölçeği İle Son 1 Yılda Yarışmalara Katılma Durumu Arasındaki Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Son 1 Yılda Yarışmalara katılma durumu	N	Sıra ortalaması	df	x ²	p
Ciddi boş zaman	1-2 kez	82	108,78	4	8,441	0,077

	3-4 kez	55	133,10			
	5-6 kez	53	124,00			
	7-8 kez	18	152,72			
	9 kez ve üzeri	41	135,70			
	Toplam	249				
Azim	1-2 kez	82	100,38	4		
	3-4 kez	55	141,47		15,158	0,004*
	5-6 kez	53	132,50			
	7-8 kez	18	140,81			
	9 kez ve üzeri	41	135,51			
	Toplam	249				
Anlamli çaba	1-2 kez	82	112,80	4		
	3-4 kez	55	129,41		54,123	0,390
	5-6 kez	53	127,07			
	7-8 kez	18	139,64			
	9 kez ve üzeri	41	134,38			
	Toplam	249				
Boş zaman kariyerinde ilerleme	1-2 kez	82	119,12	4		
	3-4 kez	55	126,63			
	5-6 kez	53	124,63		1,167	0,883
	7-8 kez	18	133,58			
	9 kez ve üzeri	41	131,28			
	Toplam	249				
Boş zaman kariyer olasılığı	1-2 kez	82	120,91	4	1,393	0,845
	3-4 kez	55	126,50			
	5-6 kez	53	120,26			
	7-8 kez	18	135,50			
	9 kez ve üzeri	41	132,68			
	Toplam	249				
Kişisel zenginleşme	1-2 kez	82	120,99	4	7,010	0,135
	3-4 kez	55	122,05			
	5-6 kez	53	112,65			
	7-8 kez	18	133,22			
	9 kez ve üzeri	41	149,33			
	Toplam	249				
Kendini gerçekleştirme	1-2 kez	82	114,18	4	5,260	0,262
	3-4 kez	55	132,67			
	5-6 kez	53	120,32			
	7-8 kez	18	149,67			
	9 kez ve üzeri	41	131,56			
	Toplam	249				
Kendini ifade etme	1-2 kez	82	119,29	4	3,818	0,431
	3-4 kez	55	131,23			
	5-6 kez	53	114,78			
	7-8 kez	18	129,00			
	9 kez ve üzeri	41	139,51			
	Toplam	249				
Bireyselliğini ifade etme	1-2 kez	82	123,95	4	0,509	0,973
	3-4 kez	55	129,22			
	5-6 kez	53	126,11			
	7-8 kez	18	126,92			
	9 kez ve üzeri	41	119,16			
	Toplam	249				
Öz imaj	1-2 kez	82	118,43	4	5,585	0,210
	3-4 kez	55	134,53			
	5-6 kez	53	110,72			
	7-8 kez	18	141,11			
	9 kez ve üzeri	41	136,76			

Kendinden tatmin olma	Toplam	249				
	1-2 kez	82	111,16	4	6,282	0,179
	3-4 kez	55	129,20			
	5-6 kez	53	124,14			
	7-8 kez	18	141,53			
	9 kez ve üzeri	41	140,89			
Kendince eğlenmek	Toplam	249				
	1-2 kez	82	115,05	4	4,024	0,403
	3-4 kez	55	129,68			
	5-6 kez	53	126,14			
	7-8 kez	18	117,11			
	9 kez ve üzeri	41	140,60			
Rekreasyon	Toplam	249				
	1-2 kez	82	110,54	4	7,749	0,101
	3-4 kez	55	127,41			
	5-6 kez	53	124,20			
	7-8 kez	18	152,28			
	9 kez ve üzeri	41	139,74			
Finansal geri dönüş	Toplam	249				
	1-2 kez	82	115,46	4	4,667	0,323
	3-4 kez	55	124,79			
	5-6 kez	53	122,04			
	7-8 kez	18	136,53			
	9 kez ve üzeri	41	143,13			
Grup çekiciliği	Toplam	249				
	1-2 kez	82	118,85	4	2,959	0,565
	3-4 kez	55	133,52			
	5-6 kez	53	117,92			
	7-8 kez	18	122,36			
	9 kez ve üzeri	41	136,18			
Grup başarıları	Toplam	249				
	1-2 kez	82	120,85	4	1,644	0,801
	3-4 kez	55	128,97			
	5-6 kez	53	119,66			
	7-8 kez	18	140,19			
	9 kez ve üzeri	41	128,20			
Grup idamesi	Toplam	249				
	1-2 kez	82	110,24	4	12,024	0,017*
	3-4 kez	55	145,80			
	5-6 kez	53	119,41			
	7-8 kez	18	106,58			
	9 kez ve üzeri	41	141,93			
Özgün ahlaki değerler	Toplam	249				
	1-2 kez	82	113,10	4	6,452	0,168
	3-4 kez	55	126,93			
	5-6 kez	53	121,36			
	7-8 kez	18	136,69			
	9 kez ve üzeri	41	145,79			
Uğraşla özdeşim	Toplam	249				
	1-2 kez	82	116,76	4	5,439	0,245
	3-4 kez	55	125,78			
	5-6 kez	53	117,28			
	7-8 kez	18	138,97			
	9 kez ve üzeri	41	144,28			
	Toplam	249				

*p<0,05

Katılımcıların son bir yılda oryantiringe yönelik yarışmalara katılma durumları ile ciddi boş zaman ölçeği arasında yapılan Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre yalnızca grup idamesi alt boyutunda anlamlı farklılık elde edilmiş, son 1 yılda 3 ila 4 kez oryantiring yarışmalarına katılmış olanların lehine anlamlı sonuç elde edilmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmadan elde edilen bulgulara bakıldığında katılımcıların yüksek bir ciddi boş zaman puanı sergiledikleri, en yüksek alt boyut puanını azim, en düşük alt boyut puanını ise uğraşla özdeşim alt boyutunda elde ettikleri görülmüştür. Araştırma bulgularına göre katılımcıların cinsiyet, algılanan refah, en uzun süre yaşadıkları bölge, oryantiring yapma süresi ve son 1 yılda yarışmalara katılma durumu ile ciddi boş zaman puanları arasında anlamlı ilişkiler ve farklılıklar saptanmıştır. Katılımcıların bugüne dek yarışmalara katılma durumu ile CBZÖ arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Bulgulara göre; ciddi boş zaman puanları kadınların, refah seviyesini iyi olarak algılayan katılımcıların, finansal geri dönüş anlamında en uzun süre kırsalda yaşadığını ifade eden katılımcıların, grup başarılarına bakıldığında ise daha uzun süre kentsel alanda yaşayanların, oryantiring yapma süresinin 3 ila 4 yıl arasında olduğunu ifade edenlerin, son 1 yılda 3 ila 4 kez oryantiring yarışmalarına katılmış olanların lehine anlamlı farklılıklar elde edilmiştir.

Araştırma kapsamında yer alan azim alt boyutunun en yüksek ortalamayı elde etmesine benzer şekilde Anderson'ın (2011) yaptığı araştırmada rekreasyonel anlamda paraşütle atlama ile ilgilenen bireylerin yaşadığı zorlukların yanı sıra, aile iş ekseninde kısıtlayıcılar olsa dahi azimle keyif alarak bu branşla ilgilenmeye devam ettiklerini belirten araştırmada yazar, bu üçgeni sağlıklı biçimde koruyabilmek için stratejiler geliştirmeye çalışmıştır. Delamere ve Shaw (2006) yaptıkları araştırma kapsamında dijital oyun oynayan oyuncuların oyun becerilerini sürdürme ve kazanma ihtiyacı içinde azimle ciddi boş zaman aktivitelerini sürdürdüğünü ortaya koymuştur. Bir diğer araştırmada Arai (1997) gönüllü bireylerin yaşadıkları engellere rağmen azimle ciddi boş zaman aktivitelerine sarıldıklarını ifade etmiştir. Benzer şekilde Kennelly, Moyle ve Lamont (2013) triatletlerin ciddi boş zaman kullanımı çerçevesinde kısıtlamalara sahip olmalarına karşın bu kısıtlılıkları yenecek stratejiler geliştirerek azimle ciddi boş zaman faaliyetlerine katılım gösterdiklerini belirtmiştir. Bir diğer araştırmada yaşlılık dönemindeki gönüllü bireylerin spor organizasyonları konusundaki deneyimlerini araştırmak adına yapılan röportaj çalışmasının sonuçlarına göre katılımcıların bir ciddi boş zaman etkinliği olan gönüllülük faaliyetlerinde, özellikle fizyolojik kısıtlayıcılara karşı kararlılık göstermelerinden dolayı azim alt boyutunda araştırma bulgularımızla paralel olarak daha yüksek ortalamalar elde edildiği (Misener, Doherty ve Hamm-Kerwin, 2010).

Boş zaman kariyerinde ilerleme alt boyutuna bakıldığında Heuser 2005 yılında yaşlılık dönemindeki kadınların çim bowlingi ile ilgili katılımlarının kulüp üyeliği düzeyinde olduğu, yaşam koşullarını değiştiren bir etki sağladığı ve branşla beraber yeni bir kimlik kazanımının söz konusu olduğu, örgütsel bağlılığı ifade etmede ciddi boş zamanın önemli bir araç olduğu sonuçlarına ulaşmıştır. Dolayısıyla bir ciddi boş zaman aktivitesi olarak çim bowlingine yönelik oluşturulan grup katılımcıların boş zaman kariyeri yapmasına olanak tanımaktadır. Baldwin ve Norris'in (1999) yaptıkları araştırmada Amerikan Kennel Kulübü (AKC) üyelerinin ciddi boş zaman deneyimleri incelenmiş, ciddi boş zamanın faaliyetlerinde özellikle boş zaman kariyeri üzerindeki vurgu ve becerilerin gelişimi hususları bu çalışma tarafından desteklenmiştir. Lamont, Kennelly ve Moyle (2014) amatör sporcuların önemli görülebilecek bir bedel ödemeleri söz konusu iken, sporcuların ciddi boş zaman kariyerlerine bağlı kaldıklarını ortaya

koymuşlardır. Kadınların ciddi boş zaman etkinliği olarak dağcılık kariyerlerini inceleyen bir diğer araştırma kapsamında; tırmanmaya sistematik olarak devam eden kadın katılımcılar, azimle bu aktiviteleri sürdürürken, uzmanlık becerileri ve bilgileri edinerek, aidiyet ve başarı duyguları gibi pek çok kazanım elde etmektedirler. Aynı zamanda tırmanma faaliyetleriyle özdeşim içinde oldukları yine araştırma bulgularında ifade edilen ciddi boş zaman perspektiflerini oluşturmaktadır (Dilley ve Scraton, 2009). Raisborough'un (2007) yaptığı araştırmada resmi gençlik örgütü olan Sea Cadet Corps'taki (SCC) faaliyetlere katılan kadınların boş zaman kariyerinin doğrusal olarak ilerleyip ilerlemediğini keşfetmeye çalışmıştır. Ancak örgüt içindeki cinsiyete dayalı iş bölümleri ve kadınların kadın kimliğinden uzak toplumsal cinsiyet rollerine yönelik çalışmalar yapmaları bu anlamdaki engelleri oluşturmaktadır. Ciddi boş zamanın anlamlı çaba boyutuyla benzeşen nitelikte yapılan bir diğer araştırmada Brown, McGuire ve Voelkl (2008), başarılı yaşlanma ve ciddi boş zaman ilişkisine bakıldığında bulguların ciddi boş zaman faaliyetlerinin başarılı yaşlanmada önemli bir rol üstlendiğini göstermektedir. Aynı zamanda Bryan (1977), Scott ve Shafer (2001) ciddi boş zaman katılımcılarının bilgi ve beceri kazanma düzeyindeki olumlu yansımaya ve giderek artan uzmanlaşmayı kayda değer çaba ile ortaya koyduklarını ifade etmektedir. Özgün ahlaki değerlerin yaşatılmasına yönelik yapılan çalışmalardan biri olan ABD'de İç Savaş'ı tema alarak oyunculuk tarihine yaklaşımı betimleyerek ciddi boş zaman anlayışını ortaya koymayı hedeflemektedir (Hunt, 2004). Yaşayan tarihi nesillere aktarmayı amaçlayan çalışmaların hayat bulduğu ve bu bağlamda ciddi boş zaman yaklaşımına yönelik çalışmalar yapıldığı ifade edilmektedir.

Ciddi boş zaman kavramını ciddi boş zaman ve gündelik boş zaman olarak iki farklı kategoride inceleyen araştırmalardan biri olan çalışma kapsamında; ciddi boş zaman kullanımının gündelik boş zaman kullanımından daha fazla tercih edilen bir olgu olduğu ifade edilmiş (Shen ve Yarnal, 2010), bir diğer araştırmada ise ciddi boş zaman katılımcılarının ise amatörler, hobiciler, gönüllüler olarak sınıflandığı görülmüştür (Akyıldız, 2013b). Bu gruplandırma gönüllüler bağlamında değerlendirilebilecek olan Ardahan'ın (2016) yaptığı araştırmada; ciddi boş zaman faaliyeti olarak gönüllülüğü AKUT örneğinde ele alıp AKUT Operasyon Ekibi'nin gönüllü profilini belirlemeyi amaçlamış, çalışmaya AKUT gönüllüsü 408 kişi katılmış, doğa sporlarıyla aktif olarak ilgilenen örneklem grubunun, spor dışı aktiviteleri olarak; arkadaşlarıyla ve ailesiyle birlikte olmak, konserlere gitmek gibi tercihleri bulunduğunu ifade etmiştir. Bunun yanında bireyleri rekreatif etkinliklere katılmaya motive eden birçok faktörün bireylerin AKUT'un Kentsel Operasyon Ekibinde gönüllü olması için önem arz etmediği, bu kurumda olma gerekçeleri sıradan, gündelik bir serbest zaman faaliyeti olan gönüllülük yerine ciddi boş zaman faaliyeti olan gönüllülük olarak belirlenmiştir (Ardahan, 2016). Yine bir gönüllülük faaliyeti olarak spor federasyonlarında yönetsel görevler alan gönüllülerin, gönüllüğe katılım nedenleri ve kazanımlarını tespit edilmesinin amaçlandığı araştırmada, gönüllülerin katılım nedenleri 1-Kariyer geliştirme, 2-Spor sevgisi, 3- Katkıda bulunmak, 4- Boş zaman değerlendirme isteği ve 5-Sosyal sorumluluğun yerine getirilmesi olarak tespit edilmiştir. Gönüllülerin aldıkları görevlere ilişkin kazanımları ise üç boyutta incelenmiştir. Buna göre gönüllülerin bireysel kazanımları, kariyer edinmek, üst düzey kişilerle görüşme fırsatı, mutluluk ve manevi huzur, yardımlaşma, tecrübe ve öğrenme, kişisel gelişim gibi çeşitli kategorilerde toplanmıştır. Gönüllülerin sosyal kazanımları, seyahat etme, çevre edinme, sosyal saygınlık, yeni arkadaş edinme ve sosyal ilişkiler kurma gibi konularda şekillenmiştir. Sonuç olarak, federasyonlarda görev alan gönüllülerin katılım nedenleriyle kazanımları arasında olumlu ilişkiler tespit edilmiş ve bulgular Ciddi Boş Zaman teorisine paralellik göstermiştir (Erturan Ögüt, Yenel ve Kocamaz, 2013).

Araştırma bulgularının aksine cinsiyet (Işık 2014) ve gelir gibi (Akyıldız,2013) faktörlerin katılımcıların ciddi boş zaman puanlarını değiştirmediğini ifade eden, aynı zamanda ciddi boş zaman ile farklı ölçüm araçları arasında yapılan analizlerden oluşan çalışmalar literatürde yerini almıştır (Anderson ve Taylor, 2010; Brown, 2007; Cuskelly, Harrington ve Stebbins, 2010; Fairer-Wessels, 2013; Gillespie ve ark., 2002; Hamilton Smith, 1993; Harrel, 2003; Heo ve ark., 2010; Jones ve Graham, 2001; Jones, 2000; Kim ve ark., 2014; Lu-Luan ve ark., 2014; Orr, 2006; Stebbins, 1996; Tsauro ve Liang,2008; Yoder, 1997).

Sonuç olarak araştırmada yer alan katılımcıların oryantiring branşıyla ilişkilerinin yüksek oranda ciddi boş zaman bağlamında olduğu, bu ilişkiyi cinsiyet, algılanan refah, yaşanılan bölge, oryantiring yapma süresi ve son zamanlarda yarışmalara katılma durumunun değiştirdiği ifade edilebilir. Oryantiring gibi farklı branşlar üzerinde sınanacak çalışmalarla, rekreasyon gibi farklı çalışmalara ihtiyaç duyulan, genişletilmesi gereken bu alana katkı sağlanması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Akgül, B. M., Özdemir, A. S., Erturan Öğüt, E. E., Karaküçük, S. (2016). Ciddi Boş Zaman Envanteri ve Ölçümü: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Journal of Human Sciences*, 13(2), 2820-2838.

Aksın, K. (2008). *Oryantiring Sporunda Kent İçi Organizasyonlar Üzerine Bir İnceleme*, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans Tezi, 25-29

Akyıldız, M. (2013a). *Ciddi ve Kayıtsız Katılımcıların Kişilik Özellikleri ile Boş Zaman Tatmini ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişki*. Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Eskişehir.

Akyıldız Munusturlar, M. (2016). Examination of the Serious Leisure, Leisure Satisfaction and Quality of Life of People with Physical Disabilities, *Sport Sciences (NWSASPS)*, 2B0105, 11(3): 23-38.

Akyıldız Munusturlar, M. ve Munusturlar, S. (2016). Ciddi Bir Boş Zaman Etkinliği Olarak Fotoğrafçılık: Fotoğrafçıların Kümeleme Analizi ile Sınıflandırılması, *İÜ Spor Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 1303-1414.

Akyıldız, M. (2013b). Boş zamana “ciddi” bir bakış: boş zaman araştırmalarında ciddi boş zaman teorisi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*. 4(2), 46-59.

Anderson, L. (2011). *Time Is of the Essence: An Analytic Autoethnography of Family, Work, and Serious Leisure*. *Symbolic Interaction*. 34 (2), 133-157.

Anderson, L., Taylor, J. (2010). Standing Out while Fitting In: Serious Leisure Identities and Aligning Actions among Skydivers and Gun Collectors. *Journal of Contemporary Ethnography*, 39(1) 34–59.

Andersson, G. (2001) *Orienteering What's That?* Silva Sweden, S: 14.

Arai, S. M. (1997). Volunteers within a changing society: The uses of empowerment theory in understanding serious leisure. *World Leisure and Recreation*, 39(3), 19–22.

Ardahan F. (2013). Rekreasyonel Egzersize Güdüleme Ölçeği'nin Rekreatif Spor Türüne Göre İncelenmesi: Antalya Örneği. *İğdir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 4, 95-108.

Ardahan F. (2015). Recreational Importance and Reasons for Being Preferred of Countryman Coffee Stall as Communal Place. *Social Sciences and Humanities in Focus*. Sosyal ve Beşeri Bilimlere Küresel Yaklaşımlar, Kuram ve Uygulamalar - Uluslararası Sempozyum. Polonya Bilimler Akademisi, Varşova, Polonya, 16-18 Eylül 2015, Bildiriler Kitabı.

- Ardahan, F. (2016). Ciddi Boş Zaman Faaliyeti Olarak Gönüllülük: AKUT Örneği. *Mediterranean Journal of Humanities*, 6(1), 47-61.
- Baldwin, C. K., Norris, P.A. (1999) Exploring the Dimensions of Serious Leisure: “Love Me—Love My Dog!”, *Journal of Leisure Research*, 31(1), 1-17.
- Brown, C.A. (2007). The Carolina Shaggers: Dance as Serious Leisure. *Journal of Leisure Research*. 39(4). 623-647.
- Brown, C.A., McGuire, F. A., Voelkl, J. (2008). The link between successful aging and serious leisure. *International Journal of Aging And Human Development*. 66(1), 73-95.
- Bryan, H. (1977). Leisure value systems and recreational specialization: The case of trout fisherman. *Journal of Leisure Research*, 9, 174–187.
- Cuskelly, G., Harrington, M., Stebbins, R. (2010). Changing levels of organizational commitment amongst sport volunteers: A serious leisure approach, *Leisure/Loisir*, 27(3-4), 191-212.
- Delamere, F.M., Shaw, S.M. (2006) Playing with violence: Gamers’ social construction of violent video game play as tolerable deviance, *Leisure/Loisir*, 30(1), 7-25.
- Dilley, R.E., Scraton, S.J. (2010) Women, climbing and serious leisure, *Leisure Studies*, 29(2), 125-141.
- Elkington, S. Stebbins, R. A. (2014). *The Serious Leisure Perspective an Introduction*, Routledge, New York, 4.
- Erturan Ögüt, E.E., Yenel, F., Kocamaz, S. (2013). Spor federasyonlarındaki gönüllülerin katılım nedenleri ve kazanımları: ciddi boş zaman teorisine göre bir değerlendirme. *Pamukkale Journal of Sport Science*, 4(1), 48-76.
- Fairer-Wessels, F.A. (2013). Motivation and Behaviour of Serious Leisure Participants: The Case of the Comrades Marathon. *South African Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation*. 35(2):83-103.
- Ferguson, C., Turbyfill, R. (2013). *Discovering Orienteering Skills. Techniques and Activities*. USA: Human Kinetics. S: 7.
- Gillespie, D. L., Leffler, A., Lerner, E. (2002) If it weren’t for my hobby, I’d have a life: dog sports, serious leisure, and boundary negotiations, *Leisure Studies*, 21:3-4, 285-304.
- Gould, J., Moore, D., McGuire, F., Stebbins, R. (2008). Development of the Serious Leisure Inventory and Measure. *Journal of Leisure Research*, 40(1), 47-68. Green, C. Jones, I. (2005). Serious Leisure, Social Identity and Sport Tourism. *Sport in Society*. 8. 164-181. 10.1080/174304305001102010.
- Hamilton Smith, E. (1993). In the Australian bush: Some reflections on serious leisure. *World Leisure and Recreation*, 35, (1), 10-13.
- Hartel, Jenna. (2003). *The Serious Leisure Frontier in Library and Information Science: Hobby Domains*. Knowledge Organization, 30(3/4). 228-238. 45.
- Hartmann, Herbert. (1988). The significance of orienteering in the changing world of sports. *Scientific Journal of Orienteering*, 63-77.
- Heo, J., Lee, Y., McCormick, B.P., Pedersen, P.M. (2010) Daily experience of serious leisure, flow and subjective well-being of older adults, *Leisure Studies*, 29:2, 207-225.
- Heuser, L. (2005) We’re not too old to play sports: the career of women lawn bowlers, *Leisure Studies*, 24:1, 45-60.
- Hunt, S.J. (2004). Acting the part: ‘living history’ as a serious leisure pursuit. *Leisure Studies*, 23, (4), 387–403.

Işık, U. (2014). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Okuyan Ciddi Boş Zaman Katılımcılarının Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi*. Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi,64.

Jones, I (2000) A model of serious leisure identification: the case of football fandom, *Leisure Studies*, 19(4), 283-298.

Jones, I., Symon, G. (2001) Lifelong learning as serious leisure: policy, practice and potential, *Leisure Studies*, 20(4), 269-283.

Kelly, J. (2012). *Leisure* (4. b.). IL: Sagamore Publishing.

Kennelly, M., Moyle, B., Lamont, M. (2013) Constraint Negotiation in Serious Leisure, *Journal of Leisure Research*, 45(4), 466-484.

Kim,J., Yamada, N., Heo, J., Han, A. (2014) Health benefits of serious involvement in leisure activities among older Korean adults, *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, 9(1), 1-9.

Lamont, M., Kennelly, M., Moyle, B. (2014) Costs and Perseverance in Serious Leisure Careers, *Leisure Sciences*, 36(2), 144-160.

Lu-Luan,P., Yi-Hsiu,L., Chen-Yueh, C., Jong-Chi, C. (2014). Serious Leisure, Motivation to Volunteer and Subjective Well-Being of Volunteers in Recreational Events. *Soc Indic Res.* 119:1485–1494.

Misener,K., Doherty, A., Hamm-Kerwin, S. (2010) Learning From the Experiences of Older Adult Volunteers in Sport: A Serious Leisure Perspective, *Journal of Leisure Research*, 42(2), 267-289.

Orr, N. (2006). Museum Volunteering: Heritage as ‘Serious Leisure’, *International Journal of Heritage Studies*, 12(2), 194-210.

Özaltın, O., Gül, A. (2006). Rekreasyon ve Turizm Kapsamında Orienteering (Hedef Bulma) Etkinliğinin Önemi ve Ülkemizdeki Durum Analizi, *Turizm ve Mimarlık Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Antalya, 263-271.

Patterson, I. Pegg, S. (2009). Serious leisure and people with intellectual disabilities: benefits and opportunities, *Leisure Studies*, 28:4, 387-402, DOI: 10.1080/02614360903071688.

Raisborough, J. (2007) Gender and Serious Leisure Careers: A Case Study of Women Sea Cadets, *Journal of Leisure Research*, 39(4), 686-704.

Rojek, C. (1997). Leisure theory: Retrospect and prospect. *Society and Leisure*, 20(2), 383-400

Scott, D., Shafer, C. S. (2001). Recreational specialization: A critical look at the construct. *Journal of Leisure Research*, 33, 319–343.

Shen, X.S., Yarnal, C. (2010) Blowing Open the Serious Leisure-Casual Leisure Dichotomy: What's In There?, *Leisure Sciences*, 32(2), 162-179.

Stebbins, R. (1992). *Amateurs, professionals, and serious leisure*. Montreal: McGill-Queen's University Press.

Stebbins, R. (1996). Cultural Tourism as Serious Leisure. *Annals of Tourism Research*, 23(4), 948-950.

Stebbins, R. (1997). Casual leisure: A conceptual statement. *Leisure Studies*, 16(1), 17-25.

Stebbins, R. (2001). *New directions in the theory and research of serious leisure*. Lewiston, NY: Edwin Mellen Press.

Stebbins, R. (2005). Choice and Experiential Definitions of Leisure. *Leisure Sciences*, 27(4), 349-352.

Stebbins, R. (2016). *Serbest Zaman Fikri: Temel İlkeler*. (M. Demirel, N. Ekinci, Ü. Üstün, U. Işık, & O. Gümüşgöl, Çev.) Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi.

Stebbins, R.A. (1982). Serious Leisure: A Conceptual Statement, *The Pacific Sociological Review*, 25(2), April, 251-272

Stebbins, R.A. (2012). *The Idea of Leisure First Principles*. (Çev. Demirel, M., Ekinci, N.E., Üstün, Ü.D., Işık, U., Gümüşgöl, O.). Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi.

Tsaur, S.H., Liang, Y.W.(2008) Serious Leisure and Recreation Specialization, *Leisure Sciences*, 30(4), 325-341.

Yıldız, K. (2016). Bilgi ve iletişim teknolojileri boyutuyla, spor ve iletişim. Ankara: Nobel.

Yoder, D. G. (1997) A Model for Commodity Intensive Serious Leisure, *Journal of Leisure Research*, 29(4), 407-429.